

Kartograf, pjesnik, pomorac i diplomat - Ivan Kaznačić

Josip Luetić

Kapetan Ivan Antuna Kaznačić (1758—1850) kao i mnogi dubrovčani bio je i naučenjak i kartograf, pa i dobar moreplovac »morski vuk«. Istakao se je također i kao diplomatski službenik. Veoma naobražen i sposoban pomorac, kao i mnogi drugi pomorci, koji su plovili brodovima bivše pomorske Dubrovačke Republike, koja je zahvaljujući djelima srčanosti i umnosti ovakvih ljudi mogla da bude jaka i da sačuva svoju slobodu punih 1.000 godina.

Uz školsku naobrazbu koju je primio u Collegium Ragusinum, Kaznačić je završio i urarski zanat, a zatim se osposobio za kapetana vanjadranske plovidbe. U dvadesetoj godini postao je zapovjednik broda, pa je kao kapetan plovio sve do 1798. godine. Uz praktično pomorstvo kapetan Kaznačić se mnogo zanimao i pomorsko-teoretskim pitanjima, a posebnu je pažnju obraćao proučavanju praktične kartografije. Plod toga zanimanja pobrao je 1808. godine, kada mu je u Milanu bila štampana dotada najuspjelija i jedna od najboljih hidrografskih karata cijelog grčkog arhipelaga.

Kapetan Ivan Kaznačić, baveći se pored svog zanimanja i drugim znanostima i književnosti, svratio je na sebe pažnju vlade Dubrovačke Republike, koja ga je 1803. godine imenovala za svog generalnog konzula u Genovi. Bez sumnje ovo je bila najbolja ocjena Kaznačićeve sposobnosti, kad su se dubrovačka vlastela odlučila, da u nimalo povoljnim vremenima za aristokratsku republiku povjere jednom »pučaninu« tako važne funkcije. U veoma promjenljivim i teškim političkim prilikama, u vremenu, kad je Napoleon uzviknuo »Malta ili rat«, Kaznačić preuzimlje delikatnu dužnost generalnog konzula i diplomatskog predstavnika jedne još slobodne male pomorske države. Njegovi odlično sastavljeni konzularni izvještaji, koje je slao vladi Dubrovačke Republike, opisuju događaje i pri-

like u Ligurskoj republici kao i u čitavom bazenu Sredozemnog mora. Kao generalni konzul u Genovi Kaznačić je ukazivao veoma korisnu pomoć dubrovačkim pomorcima i brodovima, izdavao različite potvrde, štutio interese i prava dubrovačkih državljana itd.

Dok su ideje francuske revolucije prelazile francuske granice izazivajući u ostalim narodima srodne težnje, Kaznačić kao pomorac a poslije kao konzul, bio je u povoljnoj prilici, da se neposredno upozna s nastalim prilikama u Francuskoj, pa su te okolnosti utjecale na njegova shvatanja i poglede. Kaznačić je bio istaknuti pristasa revolucionarne Francuske. Francuske vlasti su to cijenile, pa su ga nakon pada Dubrovačke Republike postavile na položaj vice-komesara francuske mornarice na Jadranu, a vršio je dužnost direktora velikog mletačkog pomorskog arsenala. To je bilo u vrijeme najživljih pomorsko ratnih operacija u našim vodama, kad je bezobzirno vršenje kontinentalne blokade bio jedan od primarnih zadataka Napoleonove ratne djelatnosti na moru. U to vrijeme je došlo i do prve veće značajnije pomorske bitke XIX. stoljeća pod Visom. (13. III. 1811). Nakon ove bitke na Kaznačićevu molbu francuske vlasti ga premjestiše u Dubrovnik, gdje je sve do dolaska austrijske soldateske vršio dužnost prvog suca. Austrijskom okupacijom Dubrovačke Republike kapetan Kaznačić se povlači u privatni život, pa se otada više zanima hrvatskom, francuskom, latinskom i talijanskom književnošću. On je osim toga bio veoma dobar poznavalac domaće povijesti.

Kapetan Kaznačić je pripadao onoj intelektualnoj eliti, koja se u ono vrijeme mnogo bavila književnošću. Međutim, i ako se mnogo pisalo, ipak se malo štampalo. Tako nam se sačuvala samo jedna dosad poznata Kaznačićeva štampana pjesma, koju je posvetio dubrovačkim pomorcima braći Senkićima. Sudeći po toj pjesmi Kaznačić nije

početnik, jer se po njoj vidi, da on dobro poznaje jezik, posjeduje jezični osjećaj sa dobrom vještinom u kompoziciji pjesme.

Kaznačić piše na hrvatskom jeziku, a ova njegova pjesma je jedan od tipičnih dokumenata poetskih nastojanja Dubrovčana krajem 18. i početkom 19. stoljeća, kada je dubrovačka književnost bila u opadanju i kada su bili rijetki stihovi na narodnom jeziku, pa s obzirom na tu

okolnost ova Kaznačićeva poetska nastojanja imaju i veću vrijednost.

I na kraju ovog kratkog prikaza potrebno je naglasiti, da kapetan Ivan Kaznačić nosi bez sumnje značajke svog vremena, iako moguće ne tako snažno izrazite kao neki istaknutiji Dubrovčani njegovi suvremenici, ali je jedno sigurno, da je kapetan Ivan Kaznačić najistaknutija ličnost među dubrovačkim pomorcima njegovim suvremenicima.